

Q&A GGA Ulvenhoutse Bos – Versie 31-10-2025

Vraag	Antwoord
Doel	
Wat levert de gebiedsgerichte aanpak op?	In de groenblauwe gebiedsgerichte aanpak (GGA) werken we aan verschillende opgaven. De opgaven zijn ontstaan uit wettelijke taken en bestuurlijke afspraken of kunnen deze versterken. De precieze opgaven zijn voor ieder GGA-gebied anders. Het gaat in ieder geval om de volgende opgaven: • Maximumhoeveelheid stikstofneerslag. • Uitvoeren van maatregelen die volgen uit de natuurdoelanalyses. • Implementatie programma overgangsgebieden. • Bijdragen aan het afronden van Natuurnetwerk Nederland en het realiseren van ecologische verbindingzones. • Uitvoeren van de opgaven uit het Regionaal Water en Bodem Programma en de KRW-impuls. • Uitwerken van voorwaarden, uitgangspunten en instrumenten voor een toekomstperspectief voor de landbouw. Het GGA-proces heeft als doel om het Ulvenhoutse Bos en omgeving nog mooier en leefbaarder te maken voor de huidige en toekomstige bewoners. We investeren hiervoor in het bosgebied én in de grenszones.
Wat zijn de wettelijke doelen?	In Nederland en Europa gelden verschillende wettelijke doelen voor Natura 2000-gebieden. Omdat we ons met de groenblauwe gebiedsgerichte aanpak (GGA) bezighouden met Natura 2000-gebieden en het gebied eromheen zijn we dan ook verplicht om ervoor te zorgen dat we deze doelen behalen. De doelen richten zich op natuur, water en klimaat. Het gaat om de volgende doelen: • Kaderrichtlijn Water(verwijst naar een andere website) • Vogelrichtlijn(verwijst naar een andere website) • Habitatrichtlijn(verwijst naar een andere website) • Wet stikstofreductie en natuurverbetering
Waarvoor staat het begrip ‘groenblauw’?	Dit staat voor de opgaven waar we aan werken. Groene opgaven zijn maatschappelijke uitdagingen die te maken hebben met natuur, milieu, duurzaamheid en klimaat. Ze richten zich op het volgende: • Groener maken van een gebied • Herstellen van ecosystemen • Verminderen van milieuschade Blauwe opgaven zijn uitdagingen en kansen die te maken hebben met water in Nederland. Denk aan het volgende:

	• <i>Biodiversiteit</i>(De verscheidenheid aan leven in een bepaald gebied) in watergangen • Enorme regenbuien • Omgaan met lange droge periodes • Ontwikkeling van duurzame energie uit water Werken aan groene en blauwe opgaven helpt de natuur om zich te herstellen én biedt toekomstperspectief voor de landbouw.
Wat betekent Water en Bodem sturend?	Water en Bodem sturend betekent dat we eerst kijken naar hoe het water en de bodem werken. Daarna kijken we hoe we het landelijk gebied kunnen inrichten. Zo zorgen we voor een sterker water- en bodemsysteem dat goed kan omgaan met veranderingen in het klimaat, lange droge periodes en enorme regenbuien. Bovendien dragen we daardoor bij aan natuurherstel en zorgen we voor voldoende en schoon water.
Proces	
Waarom duurt het zo lang?	We beseffen dat we veel geduld vragen van de betrokkenen. Achter de schermen gebeurt er veel, maar 'buiten' is daar (nog) weinig van te merken. Hoe komt dat? We zijn het GGA-proces gestart met een schets. Vanuit direct betrokkenen en de omgeving zijn nieuwe inzichten gedeeld, waar we rekening mee houden. Daarnaast zijn de beoogde maatregelen voor recreatie, bosaanplant, natuurontwikkeling, hydrologie en infrastructuur nauw met elkaar verbonden. Die samenhang is de kracht van het programma, maar bemoeilijkt en vertraagt het proces (soms) ook. Ten slotte is door de veelzijdigheid aan maatregelen het GGA-proces zeer gevoelig voor invloeden van buitenaf, zoals landelijk en provinciaal beleid. Hierdoor duurt het langer dan gedacht.
Wat gaat er nu/ na de vaststelling van het (concept) programmaplan precies gebeuren?	Het programmaplan wordt in de komende maanden verder uitgewerkt in een uitvoeringsprogramma. Daarmee wordt duidelijk welke maatregelen op korte, middellange en lange termijn uitgevoerd kunnen worden en welke stappen daarvoor nodig zijn. De beoogde maatregelen voor recreatie, bosaanplant, natuurontwikkeling, hydrologie en infrastructuur zijn nauw met elkaar verbonden. Hiervoor moet bijvoorbeeld eerst een gedetailleerd inrichtingsplan gemaakt worden of nog onderzoek gedaan worden. Zo'n plan maakt duidelijk welke type natuur de gebiedspartners nastreven, waar de nieuwe recreatiegebieden komen en op welke plekken de hydrologie verder wordt versterkt. De uitvoering start zo snel mogelijk. Vanwege de urgentie en het beschikbare budget worden korte termijnmaatregelen binnen 3 á 4 jaar uitgevoerd. Grote(re) ingrepen vragen om meer tijd. Dit programma loopt dan ook door tot 2040.

Wat is het verschil tussen de visie en het programmaplan?	Het programmaplan bevat naast het toekomstbeeld van het bos ('wenkend perspectief'), een overzicht van de maatregelen die nodig zijn om de doelen uit de visie te realiseren. Het plan bevat ook een financiële begroting en beschrijft hoe de uitvoeringsorganisatie eruit gaat zien.
Communicatie/participatie	
In 2024 zou het plan klaar zijn, we hebben er sindsdien niets meer over gehoord. Hoe zit dat?	We hoopten in 2024 of begin dit jaar een concreet programmaplan en uitvoeringsagenda te kunnen presenteren, maar dat is deze week pas afgerond (zie procesvraag 'Waarom duurt het zo lang?'). In de afgelopen tijd is ambtelijk en bestuurlijk gewerkt aan het plan en de uitvoeringsorganisatie en financiën geregeld. Omdat veel nog onzeker bleef door diverse factoren (zie procesvraag 'Waarom duurt het zo lang?') bood het onvoldoende concrete en nuttige informatie om openbaar te delen. Bovendien was er (nog) geen handelingsperspectief. Nu is het mogelijk om het programmaplan en de uitvoeringsagenda in te zien. De gebiedspartners brengen met regelmaat direct betrokkenen (zoals aanwonenden, ondernemers in het gebied en de achterban van de gebiedspartners) op de hoogte van het proces.
Hoe weet ik wanneer en waarover ik nog mee kan praten?	De gebiedspartners nemen ieder de uitwerking van één of meerdere maatregelen op zich. Dit betekent dat zij ook het besluitvormingsproces en de communicatie/participatie hierover verzorgen (als bevoegd gezag). In de uitwerking wordt bepaald of en op welke manier de omgeving betrokken wordt.
Kosten	
Wat kosten de maatregelen die genoemd worden in de gebiedsgerichte aanpak UHB?	Er is zo'n €20 miljoen nodig om alle maatregelen te realiseren die bijdragen aan het natuurherstel in het bos en de omliggende doelen, zoals het verwerven en inrichten van nieuwe recreatiegebieden. En ongeveer €20 miljoen extra om ook de maatregelen rondom de snelweg A27 te kunnen realiseren. Dit budget is er nog niet.
Waar komt het geld vandaan om de maatregelen uit te voeren?	Provincie Noord-Brabant heeft €7 miljoen toegezegd om aan de slag te kunnen gaan met het uitvoeringsprogramma. Ditzelfde bedrag wordt ook vanuit de gebiedspartners verwacht (gezamenlijk). De gemeente Breda heeft €4 miljoen gereserveerd voor de plannen. Dat is een mooi start bedrag om aan de gang te gaan met de uitvoering. Dat betekent dat er nog ca €3 miljoen extra geworven moet worden om alle maatregelen uit te kunnen voeren. De verwachting is dat na 2028 aanvullende financiering vanuit de provincie mogelijk is.
Waar wordt die 7 miljoen aan uitgegeven?	Dit budget is gereserveerd tot en met 2028 en 2032. In die periode willen we het geld besteden aan: - Het onderzoek naar de Huisdreef. We kijken hierbij naar wat het oplevert om de weg voor gemotoriseerd vervoer af te sluiten, met name op het terugdringen van de hoeveelheid stikstof en de verstoring in het bos. Maar net zo belangrijk zijn de voor- en nadelen van deze afsluiting

	voor aanwonenden en betrokkenen. Er moet balans zijn tussen de kosten en de baten. We onderzoeken ook wat de afsluiting van de Huisdreef kan doen met andere verkeersstromen. - Een aantal hydrologische maatregelen. O.a. het inrichten van gebieden waar we water kunnen infiltreren. - Creëren van nieuwe groene gebieden als buffer en waar ruimte is voor recreatie. - Bedrijfsbodem en waterplannen voor agrariërs en ondersteuning van natuur inclusieve boeren. - Gesprekken met particuliere grondeigenaren over zelfrealisatie van natuur of een vrijwillige medewerking aan de grondoverdracht.
Waarom is het zo duur?	Er zijn verschillende factoren die bepalen wat iets uiteindelijk kost. Grond is bijvoorbeeld de laatste jaren een stuk duurder geworden. En onderzoeken om te bepalen of en hoe we iets gaan uitvoeren kosten ook geld.
Natura-2000 Meer informatie: Natura 2000-status beschermt het unieke karakter van het Ulvenhoutse Bos GGA groen blauw	
Wie heeft het Ulvenhoutse Bos als Natura2000-gebied aangewezen?	Nederland heeft als lidstaat van de Europese Unie zelf aangegeven in welke gebieden (pro)actieve bescherming van de lokale flora en/of fauna nodig is. Dit zijn gebieden waar de leefomgeving van dieren- of plantensoorten bedreigd wordt. De gebieden maken deel uit van het Europees netwerk van beschermde natuurgebieden, het Natura 2000-netwerk.
Waarom is het Ulvenhoutse Bos als Natura2000-gebied aangewezen?	Het Ulvenhoutse Bos is een natuurgebied dat al eeuwen bestaat en niet weg te denken is uit het West-Brabantse landschap. Het bos heeft ook voor Europese begrippen een gevarieerde en unieke samenstelling van bodem en begroeiing. Een samenstelling die zelfs bedreigd wordt. Om die reden is het bos sinds 2009 aangewezen als Natura 2000-gebied.
Stikstof	
Wat is de huidige stikstofneerslag (depositie) op het Ulvenhoutse Bos?	Gemiddeld genomen is dat 2360 mol/ha/jaar.
Wat is de maximale toegestane stikstofneerslag (depositie) op het Ulvenhoutse Bos?	Dat verschilt per habitatype. Het meest gevoelige type kan niet meer dan 1077 mol/ha/jaar aan, het minst gevoelige zit op ca 1900 mol/ha/jaar.
Met hoeveel mol neemt de stikstofneerslag (depositie) af door de maatregelen?	We verwachten dat alle maatregelen samen bijdragen aan de vermindering van 65 mol aan stikstof. Dit is <i>exclusief</i> de A27 en eventuele agrarische grondverwerving. En exclusief de effecten van de Brabantse stikstof Aanpak (BOS) 2.0 .
Hoe verhoudt het landelijke beleid zich t.o.v. de lokale aanpak?	Vanuit de Brabantse stikstof Aanpak (BOS) 2.0 en landelijke aanpak wordt een reductie van 450 mol/ha/jaar verwacht voor het Ulvenhoutse bos.

Hoe zit het met de Huisdreef en de Fazant?	Het afsluiten van de Huisdreef voor gemotoriseerd vervoer is een ingrijpende maatregel. Dat begrijpen we. We doen dan ook eerst onderzoek. We kijken hierbij naar wat het oplevert om de weg voor gemotoriseerd vervoer af te sluiten, met name op het terugdringen van de hoeveelheid stikstof en de verstoring in het bos. Maar net zo belangrijk zijn de voor- en nadelen van deze afsluiting voor aanwonenden en betrokkenen. Er moet balans zijn tussen de kosten en de baten. We onderzoeken ook wat de afsluiting van de Huisdreef kan doen met andere verkeersstromen.
Kan het verduurzamen van de woningen rondom het bos bijdragen aan het verminderen van stikstofuitstoot?	Uit de AERIUS Monitor blijkt dat de woningen dichtbij het bos een relatief grote bron zijn van de lokale stikstofneerslag in het bos. Bij te onderzoeken maatregelen kijken we naar mogelijkheden zoals het stoppen met of verminderen van het gebruik van aardgas. Ook nieuwe technieken op het vlak van verduurzaming nemen we mee.
Is uitgerekend wat het effect is geweest van de grootschalige bomenkap enkele jaren geleden door Staatsbosbeheer op de opname van stikstof?	Het effect van de bomenkap op de (lokale) stikstofopname is niet gemeten. Wel is het zo dat niet alleen bomen, maar ook andere planten CO2 vasthouden. Een grotere biodiversiteit (De verscheidenheid aan leven in een bepaald gebied) en herstel van het natuursysteem kan zelfs meer opleveren wat betreft stikstofopname. Lees meer over het kappen van bomen (verwijst naar een andere website)
Waar komt de stikstofneerslag in het Ulvenhoutse Bos vandaan?	Het grootste deel van de stikstofneerslag in het Ulvenhoutse Bos komt van ver weg. De landbouw speelt hier een grote rol in. Het aandeel van de landbouw in een straal tot 10 kilometer rondom het bos is beperkt. De grootste lokale belasters zijn het verkeer en overige sectoren waarbij je moet denken aan woningen (energieverbruik) en hobbyvee. Ook de poep en plas van honden zorgen voor een overmaat aan stikstof in het gebied. Omdat die niet via de lucht in het Ulvenhoutse Bos terechtkomen, meet de AERIUS Monitor dit niet. Bovendien komt er ongeveer 40 procent stikstofneerslag uit het buitenland.
Worden ruimtelijke ontwikkelingen getoetst aan stikstofuitstoot?	Ja, voor alle soorten bouwprojecten moeten stikstofberekeningen worden gemaakt bij de aanvraag van een omgevingsvergunning. Wanneer het niet is uitgesloten dat het project (significant) nadelige gevolgen heeft voor een Natura 2000-gebied, dan moet een natuurvergunning worden aangevraagd.
Wordt er gekeken naar het effect van files op de stikstofneerslag?	Ja, het rekenteam stikstof van de provincie Noord-Brabant neemt het effect van files op stikstofneerslag mee in hun berekeningen.
Zijn er stikstofmetingen gedaan in het gebied?	Het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) meet stikstofneerslag in heel Nederland, ook in de omgeving van het Ulvenhoutse Bos. Die metingen zijn onder meer terug te vinden in de AERIUS Monitor (verwijst naar een andere website). De AERIUS Monitor biedt informatie over de totale stikstofneerslag op Natura 2000-gebieden in Nederland en toont aan waar deze neerslag vandaan komt. Het dichtstbijzijnde meetpunt van het RIVM in het Ulvenhoutse Bos ligt in het Mastbos. Op basis van de metingen van het RIVM berekent het rekenteam stikstof van de provincie Noord-Brabant de verwachte effecten van eventuele maatregelen.

Natuur en recreatie	
Waarom wordt het fietspad niet verbreed?	Het verbreden van fietspaden heeft verschillende nadelen. Daarom komt dit niet terug in de voorstellen die er nu liggen. Door van de Huisdreef een veilige en aantrekkelijke weg te maken voor fietsers en wandelaars, worden de huidige fietspaden wel ontlast.
Komt er een goede speelplek voor kinderen?	Daar gaan we zeker voor zorgen. Of dat ook in het Natura 2000-gebied kan, is nog even de vraag. Mocht dat niet kunnen, dan komt deze plek in het gebied daaromheen.
Komt er een mountainbikeroute?	Er is in de huidige voorstellen geen aparte mountainbikeroute gepland voor het Ulvenhoutse Bos. Het bos wordt nu te intensief gebruikt en we willen juist minder paden. Wel zijn er in de nabije omgeving van het bos diverse mountainbikeroutes te vinden. Mountainbikers kunnen straks natuurlijk wel de gewone fietspadenstructuur gebruiken.
Waarom wordt het 'bestaand gebruik' ook aangepakt?	Vanuit nieuwe inzichten en metingen blijkt dat de recreatiedruk te hoog is. Ook al is dat (deels) bestaand gebruik, dan nog zijn de bevoegde gezagen verplicht om maatregelen te nemen. Belangrijke oorzaken voor de slechte staat van het Ulvenhoutse Bos zijn de te hoge stikstofdepositie, het gebrek aan kwalitatief goed en voldoende (kwel)water en een te hoge recreatiedruk. Om dat te herstellen, zijn maatregelen op het gebied van water, stikstof, natuur, recreatie en landbouw. In het bos zelf, maar ook in het gebied daar (ver) omheen.
Is menselijk ingrijpen echt nodig?	De mens heeft zoveel effect op onze bossen, dat natuurlijk herstel zonder ingrijpen niet meer zal optreden. We zullen bossen veelal blijvend moeten beheren.
Wat als we niets doen?	Geen actie zou er uiteindelijk voor kunnen zorgen dat specifieke dieren en begroeiingen verdwijnen uit een gebied. Dat zorgt weer voor minder diversiteit aan planten(soorten) op de bosbodem en kwaliteitsvermindering van het bos.
Wordt de natuur in het bos gemonitord?	Ja, er vindt monitoring plaats. Onder meer op het gebied flora en fauna, (grond)waterstanden en stikstof.
Hondenuitlaatbeleid	
Verstoren honden reeën en andere wilde dieren?	Het klopt dat honden zorgen voor verstoring. Honden kunnen de bosdieren opjagen, hun nesten of hollen vernielen en (zeldzame) planten vertrappen. Daar komt bij dat de ontlasting van honden, met name de urine, schadelijk is voor de natuur. Dit is ook naar voren gekomen uit Natuur en recreatie in balans. In de uitvoeringsagenda nemen we hier maatregelen voor op.
Waarom komt er geen loslooproutte langs de hele rand van het bos?	We hebben daar door de aanpassing richting bewoners Ulvenhout zo veel als mogelijk in voorzien.
Komt er een losloopgebied dichtbij de woningen?	In een deel van de varianten die naar voren zijn gekomen uit Natuur en recreatie in balans is hier al sprake van. Daarnaast onderzoeken we mogelijkheden om een hondenlosloopgebied te creëren op andere

	locaties in Ulvenhout, (net) buiten de grenzen van het Natura 2000-gebied. Ook hebben we andere locaties als losloopgebied in beeld, zoals bij de Eikenmik.
Liggen de varianten op het losloopgebied vast?	Ja, de bestuurders van de gebiedspartners hebben inmiddels gezamenlijk bepaald welke regels er gaan gelden voor zowel loslopende als aangeliijnde honden.
Komen er alleen maatregelen voor hondenbezitters?	Nee. Uit de resultaten van het rekenteam stikstof van de provincie Noord-Brabant blijkt dat de stikstof die neerkomt op het Ulvenhoutse Bos vanuit verschillende sectoren komt. We nemen daarom binnen al deze sectoren maatregelen.
Loslopende honden veroorzaken toch net zo veel ontlasting als aangeliijnde honden?	Dat klopt, maar bij aangeliijnde honden is makkelijker om de poep op te ruimen dan bij loslopende honden. Daarnaast zorgen loslopende honden voor veel meer verstoring dan aangeliijnde honden.
Waarom gaat het vooral over honden? Er komen ook veel paarden in het bos die daar poepen en plassen.	De hoeveelheid stikstof uit de plas en poep van paarden is minimaal. Paarden eten namelijk geen vlees. Daardoor zitten er aanzienlijk minder fosfaat en stikstof in paardenmest dan in bijvoorbeeld hondenpoep of varkensmest. Dat maakt dat paardenuitwerpselen minder schadelijk zijn voor de natuur. Paardenmest is daarnaast ook een voedselbron voor veel vogels en insecten en kan door een regenbui wegspoelen, waardoor de paardenvijgen in een paar dagen kunnen verdwijnen.
Mogen honden straks nog loslopen in het bos?	In deze fase blijft een groot deel van het bos toegankelijk voor honden. In een deel daarvan gaat een aanlijn- en opruimplicht gelden. Het deel aan de kant van Ulvenhout blijft vooralsnog behouden als hondenlosloopgebied. De samenwerkende partijen zetten zich in om zo snel mogelijk volwaardige en gedragen alternatieven te realiseren met een ijkmoment in 2029. Zodra deze gebieden beschikbaar zijn, zijn honden daar welkom en is het Natura-2000 deel van het bos niet langer toegankelijk voor honden.
Hydrologie	
Is vernatting wel nodig?	Ja, het gaat niet goed met de natuur in het Ulvenhoutse Bos. Dat gaat dan in ieder geval om drie zogenoemde 'habitattypen' die Europeesrechtelijk zijn beschermd: het beuken-eikenbossen met hult, eiken-haagbeukenbossen en vochtige alluviale bossen (beekbegeleidend). Belangrijke oorzaken voor de slechte staat van deze bossen zijn de te hoge stikstofdepositie, het gebrek aan kwalitatief goed en voldoende (kwel)water en een te hoge recreatiedruk. Om dat te herstellen, zijn niet alleen maatregelen nodig in het bos zelf, maar ook in het gebied daar (ver) omheen. Waaronder vernatting.
Zijn er al resultaten van het 'onderzoek grondwaterpeil Ulvenhout'?	Ja, Arcadis heeft in 2023 hun model geactualiseerd. Resultaten zijn beschikbaar via Waterschap Brabantse Delta.
Landbouw	
Welke regels moeten boeren volgen bij het uitrijden van mest, en hoe beïnvloedt dit de natuur in het Ulvenhoutse Bos?	Aan het uitrijden van mest hangen strenge regels, waarop de overheid nadrukkelijk toeziet. Bemesten is toegestaan tussen grofweg februari en september: het zaai- en groeiseizoen. Het is bedoeld om de bodem van de noodzakelijke voedingsstoffen te voorzien waarop de gewassen gedijen. Dumping is niet toegestaan. Gebeurt dit wel, dan is er sprake van een milieudelict. Het aandeel van de lokale landbouw in

	het gebied op de stikstofneerslag in het Ulvenhoutse Bos is beperkt. De landbouw als geheel heeft wel een belangrijk aandeel in de totale stikstofneerslag.
Welke gewassen kunnen rondom het bos geteeld worden en hebben weinig beregening nodig?	Verschillende boeren in het gebied zien het telen van paulowniabomen als een realistische optie. Paulownia hoeft na de opstart niet beregend te worden, groeit snel en is hardhout. Het telen daarvan biedt kansen in een markt waar in toenemende mate behoefte is aan biobased (bouw)materialen. In welke mate deze teelt ook vanuit ecologisch perspectief verantwoord is, is nog onderwerp van nader onderzoek en gesprek.
Waarom is het beter om overdag te beregenen dan in de ochtend of in de avond?	Beregening is soms nodig om de gewassen genoeg vocht te geven. Voor boeren is het vaak een laatste redmiddel, want beregening kost veel geld. Allereerst zal iedere boer proberen om zijn land en zijn gewassen van het noodzakelijke water te voorzien door slimme maatregelen te nemen om het land vochtig te houden. Denk aan stuwtjes in sloten of het verondiepen of dempen van sloten en greppels rond percelen, het actief onderhouden van de bodem of het opvangen van water in een reservoir. Zeker in droge tijden moeten de gewassen regelmatig water krijgen. Dit gebeurt zoveel mogelijk vroeg in de ochtend of laat in de avond. Daartussen kan wel 14 uur zitten waarin de zon nadrukkelijk schijnt. Dan is actieve beregening overdag soms noodzakelijk om de gewassen te beschermen. Het terugdringen van beregening in de directe omgeving van het Ulvenhoutse Bos is een van de maatregelen die we nu onderzoeken.